

ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРСОНАЛЬНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Максимчук Алла,

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 053 Психологія*

*Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені академіка Степана Дем'янчука»
(м. Рівне, Україна)_*

Науковий керівник: Терновик Наталія,

*кандидат психологічних наук,
професор кафедри психології*

*Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені академіка Степана Дем'янчука»
(м. Рівне, Україна)*

Анотація. У тезах проаналізовано процес формування персонального іміджу майбутніх психологів у контексті їхньої гендерної соціалізації. Висвітлено теоретичні підходи до визначення структурних компонентів професійного іміджу та роль гендерних стереотипів у його становленні. Визначено психолого-педагогічні умови, що сприяють усвідомленню та гармонізації гендерної складової персонального іміджу студентів-психологів під час навчання у закладах вищої освіти.

Ключові слова: персональний імідж, майбутні психологи, гендерні особливості, професійна ідентичність, гендерні стереотипи, професійна взаємодія.

Abstract. The theses analyze the process of forming the personal image of future psychologists in the context of their gender socialization. Theoretical approaches to determining the structural components of the professional image and the role of gender stereotypes in its formation are highlighted. Psychological and pedagogical conditions that contribute to the awareness and harmonization of the gender component of the personal image of psychology students during their studies in higher education institutions are identified.

Keywords: personal image, future psychologists, gender characteristics, professional identity, gender stereotypes, professional interaction.

На сучасному етапі суспільних трансформацій та освітніх реформ, стрімкого розвитку цільових, змістових та операційних компонентів професії практичного психолога закладу освіти значної уваги поруч з такими характеристиками, як високий рівень інтелекту і творчого мислення, відповідальність, комунікативна компетентність, достатня емоційна стійкість, емпатійність, набуває готовність спеціаліста до постійної систематичної роботи над власним професійним розвитком, зацікавленість у визнанні іншими людьми професійних досягнень та прийнятті особистості як професійно компетентної, соціально кваліфікованої та цілісної.

В умовах стрімкого розвитку та набуття професією практичного психолога все нових ознак та характеристик від такого спеціаліста очікуються нестандартні ідеї та рішення, достатні організаційно-діяльнісні уміння, що поряд з іншими включають опікування формуванням власного позитивного персонального іміджу.

Проблема формування персонального іміджу є однією з актуальних у сучасній психологічній науці, де накопичено досить широкий арсенал технологій, спрямованих на підтримку та створення іміджу різних фахів. У зв'язку з цим актуалізується проблема формування професійного іміджу майбутнього психолога, що обумовлена теоретичними й практичними завданнями вдосконалення професійної діяльності фахівця нового типу, який орієнтується в сучасному світі, де самовдосконалення в професії є постійною потребою особистості [4].

Аналіз теоретико-прикладних аспектів професійного іміджу психолога науковці здійснюють на основі наукових уявлень про психологічні механізми прояву та формування іміджу (О. Коханенко, О. Панасюк, Г. Почепцов, Г. Сорокіна, Ю. Чернов, тощо), сутнісні характеристики, типологію, структуру професійного іміджу (Р. Арнхейма, Н. Барни, П. Берда, К. Боулдинга, Дж. Ягера), акмеологічну концепцію розвитку професіонала (Т. Куценко, Л. Рибалко), онтогенетичний підхід до розуміння Я-концепції психолога Г. Католик), соціально-психологічну природу іміджу (Є Позднишев).

Сучасні фахівці мають мати високий рівень активності, самостійності, гнучкості, нестандартності мислення, загальної й професійної культури. Професійна підготовка психолога у ЗВО є складною багатогранною системою, спрямованою на ефективну підготовку психолога-професіонала. Разом з тим, на практиці формуванню професійного іміджу майбутнього психолога приділяється недостатньо уваги, що висуває на перший план розробку механізму реалізації цього процесу в практичній роботі ЗВО.

Важливість формування професійного іміджу майбутнього психолога обумовлена тим, що в ринкових умовах дозволяє фахівцю бути затребуваним; забезпечує емоційно-творчу взаємодію психолога, який

навчається у процесі професійної й соціальнокультурної діяльності; духовно наповнює професійне виконання або показ; зміцнює прагнення до самовдосконалення; сприяє самореалізації, знімає професійний стрес, комплекси тощо.

Аналізуючи застосування теорії діяльності при вивченні іміджу майбутнього психолога необхідно враховувати такі критерії: імідж виступає як явище, що включене в систему людської діяльності та використовується в процесі діяльності (сукупність різних форм діяльності, які взаємодіючи і змінюючи одна одну забезпечують формування і реалізацію особистості професіонала); імідж виникає в процесі діяльності, тобто є продуктом діяльності людини; імідж є феноменом соціальним, тобто створюється під час такого особливого виду діяльності особистості як спілкування; психолог як носій іміджу є суб'єктом діяльності по створенню власного професійного іміджу. Для нашого подальшого дослідження важливим є врахування процесів екстеріоризації – переходу із внутрішнього плану діяльності у зовнішній, що характерно для організації процесів самовираження, самоактуалізації особистості [7].

Беруть до уваги думку українських науковців також зарубіжні соціальні психологи, які вважають головним методом роботи психолога – професійне спілкування. Важливим елементом професійного спілкування психолога є техніка подачі самого себе – самопрезентація. Ця якість забезпечує формування позитивного враження про себе, що визначає соціальну успішність особистості і дає можливість практичному психологу бути більш професійним у своїй професійній діяльності [3].

Дослідниця Л. Долинська, вивчаючи успішність професійної діяльності психолога, зосереджує увагу на спеціальних здібностях психолога. До них відносяться індивідуально-психологічні особливості мислення (соціальний інтелект як здібність до розуміння поведінки інших людей) і проектні дії (фасилітативність як підтримуючий стиль соціальних стосунків) [5].

Порівнявши між собою представлені дослідниками моделі особистості та професійної діяльності практичного психолога, дійшли висновку, що хоча останні відрізняються за своєю структурою, змістом та методологічними підходами, основні особистісні якості практичних психологів, що допомагають їм успішно реалізовувати свою професійну діяльність, є майже ідентичними. Нами було виокремлено чотири групи особистісних якостей практичного психолога системи освіти:

- когнітивні – це професійні знання, уміння, навички та позитивна мотивація до професійної діяльності, гнучкий розум, розвинений емоційний і соціальний інтелект, рефлексивність, прагнення до самовдосконалення і саморозвитку, а також знання фахівця про себе, Я-концепція (адекватна самооцінка, асертивність);

- комунікативні: здатність встановлювати довірливі стосунки, прагнення до співробітництва, уміння слухати і висловлювати думку та безоціночне ставлення до інших;

- морально-етичні – відповідальність, толерантність, чесність, незалежність поглядів;

- емоційно-регулятивні якості до яких відносяться саморегуляція, толерантність до фрустрації, відкритість, природність і щирість у спілкуванні.

Особистісні якості тісно пов'язані з професійною діяльністю практичного психолога, допомагають йому розкритися і створити власний унікальний стиль діяльності, саме тому вони знаходять своє відображення у професійному іміджі психолога. Ця теза підтверджується дослідженнями науковців, що виділяють іміджеву компетентність психолога. У своєму визначенні іміджевої компетентності дослідники наголошують на інтеграції якісних характеристик особистості психолога, що проявляється у здатності та готовності самостійно і успішно формувати власний імідж психолога [2].

Отже, професійна діяльність практичного психолога закладу освіти відповідальна та різновекторна, передбачає не лише професійні знання, уміння і навички, але й досконале знання своєї особистості, високий рівень комунікативних умінь, уміння створити атмосферу комфорту та легкості у спілкуванні. Сформувати довіру до себе, продемонструвати власний авторитет, досягти професійного успіху допоможе правильно сформований професійний імідж психолога. Він покликаний продемонструвати найкращі риси фахівця, розкрити його перед аудиторією як яскраву особистість, професіонала своєї справи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Варгата О. В., Завада І. А. Формування творчого потенціалу майбутнього психолога засобами інноваційних технологій у вищій школі. Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету України. 2017. 8–11.
2. Галабурда Л. О. Імідж як психологічний феномен. Вісник Одеського національного університету. Серія : Психологія. 2013. 137–142 с.
3. Главінська О. Д., Новік, Л. О. Усвідомлення майбутніми психологами професійної належності. Психологія: реальність і перспективи, 2019. 45-50 с.
4. Горенко М. Я. Гендерні особливості сформованості операційного компоненту готовності майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри. *Pomiędzy. Polonistyczno-Ukrainoznawcze Studia Naukowe*, 2022. 83-89 с.

5. Дудзенко О. Л. Дослідження особливостей формування іміджу професії психолога у студентів ВНЗ. Вісник Дніпропетровського університету. Сер.: Педагогіка і психологія 2011. 128–134 с.
6. Зінченко І. В. Гендерні стереотипи та їх вплив на формування професійної ідентичності студентів психологів. Проблеми сучасної психології. Вип. 43, 2021. С. 85–92.
7. Каменєва Т. В. Дослідження професійного мовлення психолога. Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. 2013.196–203 с.
8. Комар Т., Варгата О. Технологія case-study щодо розвитку «soft skills» магістрів-психологів. Перспективи та інновації науки. 2022. 58 с.
9. Лигомина Т. А. Обґрунтування застосування тренінгових підходів до формування професійного іміджу практичних психологів. Психологія та педагогіка: історія розвитку, сучасний стан та перспективи досліджень: Тези Міжнародної науково-практичної конференції, 18–19 вересня 2020 р. С.17–20.
10. Маценко В., Новік Л. Психологічні основи формування іміджу в студентів-психологів у процесі фахової підготовки. Психологія: реальність і перспективи. 2014. 112-115 с.
11. Новік Л. О. Мотиваційні аспекти формування позитивного професійного іміджу у студентів-психологів. Психологія: реальність і перспективи. 2016. 156–159 с.
12. Столярова О., Сафін О., Діхтяренко С., Рабодзей Т. Мотиваційна готовність здобувачів вищої освіти до майбутньої професії психолога. Вісник Національного університету оборони України. 2021. С.105–109.